

Ett tornbygge i Bro år 1734

Av SVEN RYDSTRAND

I Riksarkivet finns några gamla dokument bevarade, som berättar om ett tornbygge vid Bro kyrka år 1734. Det är ett kontrakt med göteborgsbyggmästaren Jacob Feijel, och ett med kyrkomålaren och konstnären Christian von Schönfeldt, samt några släktingar från klockaren Peder Eskilsson och snickaren Jacob Lijten i Brastad. Kontraktet med byggmästern lyder på följande sätt:

"Till högvälborne herr baron, generallöjtnanten, landshövdingens och överkommendantens samt högvördige herr doktor och biskopens höggunstlige approbation hava vi undertecknade slutit ett kontrakt for Bro kyrkas församling nämligen.

1.mo. Skall byggmästaren herr Jacob Feijel av de materialier, som redan anskaffade äro, upphugga och bygga ett nytt klocketorn vid Bro kyrka i det gamlas ställe med binningsverk sa högt att kyrkoöfset blir jämt med klockegluggarna, däröver ett tak och spets lika som det förra av honom alldeles förfärdigas i alla delar.

2.-do. Skall han hela tornet med tak och spira alldeles med bräder bekläda och sedan taket med spån alldeles överdraga och täcka, alltsammans på sin egen kost och underhåll för sig och sina gesäller. För vilket arbete, när det med allmogens tillhjälp är alldeles förfärdigat, så att ingenting vidare kan kosta kyrkan och församlingen härmed, han efter nogaste betingande skall hava i ett för allt att bekomma Ett hundrade tio Daler Silvermynt, så att både resor och omkostnader däruti beräknas.

Bro den 30 januari 1733

Jacob Feijel.

På samtliga allmogens vägnar av Bro socken:

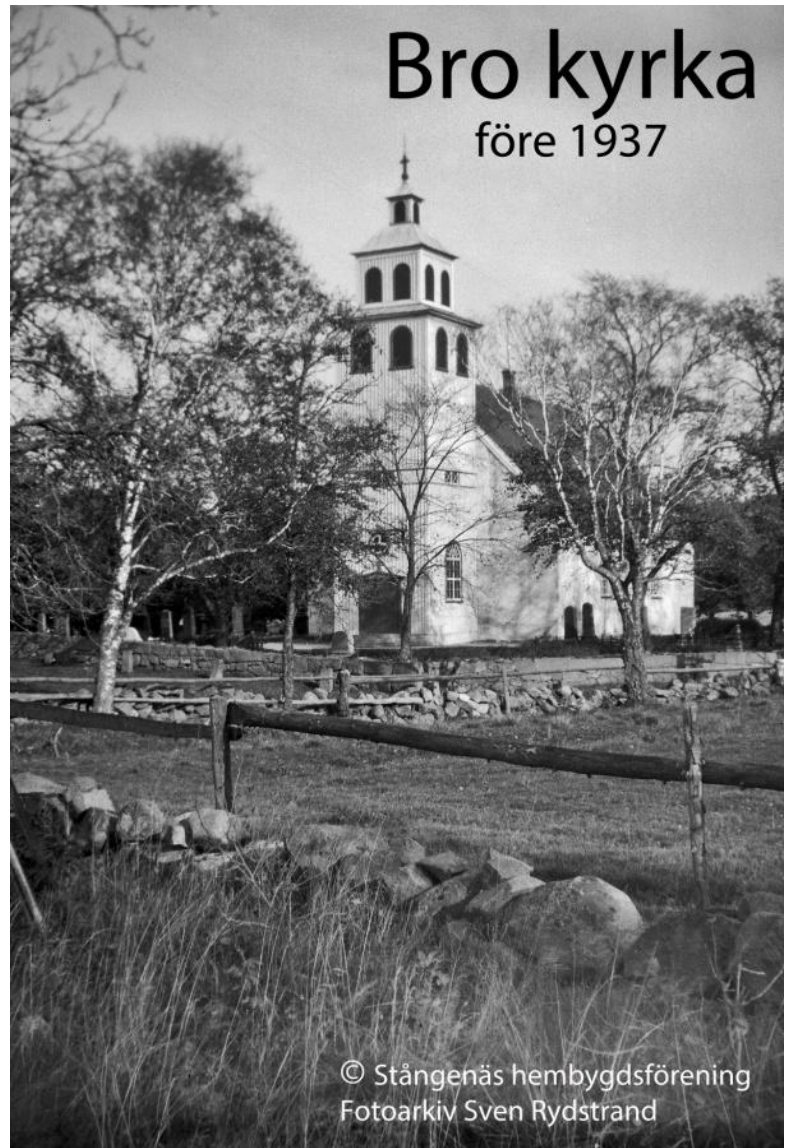
Anders Bornander, Johan Wolfdauer, Jörgen Kristensson, Andreas Ericsson-Bäckman, Aslag Andersson, Jon Rasmusson, Pehr Knutsson, Swen Jönsson, Tollf Olsson, Jacob Jonsson, Lars Persson, Jöns Jonsson."

Men något tornbygge blev det inte av år 1733, ty det fanns inga bräder att köpa det året, och på Stångenäset fanns det ej någon skog. Först året därpå fanns det bräder att köpa i Uddevalla och de kom från Dalsland. Byggmästaren fick alltså resa med sina gesäller förgäves år 1733, men då fick han tio daler silvermynt i ersättning av församlingen. Tornet var färdigt den 2 augusti år 1734, då Jacob Feijel kvitterade ut sin betalning.

Men tornet måste ju också målas, och man beslutade att anlita den kände kyrkomålaren Christian von Schönfeldt, som under september månad 1734 strök över tornet med röd

linoljefärg två gånger. För det arbetet fick han nittio daler silvermynt. Han hade redan år 1709 målat det inre takvalvet i Bro kyrka.

Klockaren Peder Eskilsson, som bodde på Lilla Immestad i Brastad, hade mycket att bestyra om vid tornbygget. Han har satt upp en särskild förteckning på sina resor i samband därmed. Sålunda skriver han:

"En resa åt Uddevalla med egen häst att betinga spik och bräder till tornet.
En resa åt Saltkällan för att låta herr inspektören underskriva kontraktet
angående tornarbetet

En resa åt Risvarpet att uttaga 400 vrakbräder, som fördes till sjöss.

En resa med egen häst till Kvistrum för att låna linor till tornarbetet.

En resa till Thorp i Håby socken för att betinga plankor till tornet.

En resa åt Brålands sågar för att betinga flera bräder till tornet, nämligen 500 .

En resa efter samma bräder för att dem emottaga."

Klockaren erhöll 24 skillingar om dagen under sina resor.

Vid målningen av tornet anlitate man snickaren Jacob Lijten, som bodde på Rörvik i Brastad, för att sätta upp de ställningar som behövdes. Jacob hade 16 öre om dagen för sitt arbete, som varade i nio dagar.

Detta här omskrivna torn stod kvar ända till år 1937, då det blev ersatt med ett stentorn. Det hade dock blivit betydligt reparerat och delvis ombyggt på 1870-talet.